

การสร้างเครือข่ายวิชาการสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น The establishing an academic network of the Boromarajonani College of Nursing Khon Kaen Alumni Association

วิไลวรรณ วัฒนานนท์, ศักดิ์ขรินทร์ นรสาร*, วชิรี อมรโรจน์วรฤดี
Wilaiwan Wattananon, Sakkarin Norrasan*, Wacharee Amornrojanavaravutti
วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น
Boromarajonani College of Nursing Khon Kaen
*ผู้ให้การติดต่อ (Corresponding) e-mail: cheer.2006@hotmail.com

(Received: November 22 , 2022; Revised: December 9, 2022; Accepted: March 28, 2023)

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการวิจัยและพัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการพัฒนารูปแบบการสร้างเครือข่ายวิชาการสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น 2) สร้างและทดลองใช้รูปแบบการสร้างเครือข่ายวิชาการฯ และ 3) ประเมินผลเชิงกลยุทธ์ของรูปแบบการสร้างเครือข่ายวิชาการฯ กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ สมาชิกสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น จำนวน 297 คน โดยใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา การวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการสร้างเครือข่ายวิชาการฯ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) เตรียมการ 2) ปฏิบัติการ และ 3) ประเมินผล ระยะที่ 2 การสร้างและทดลองใช้รูปแบบการสร้างเครือข่ายวิชาการฯ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การถอดบทเรียนและศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การสร้างรูปแบบฯ 3) การทดลองใช้รูปแบบฯ (รูปแบบปรับปรุง) และ 4) การประเมินประสิทธิผลรูปแบบฯ ระยะที่ 3 การประเมินผลเชิงกลยุทธ์ ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขการขยายเครือข่าย และ 2) ข้อเสนอแนะเชิงกลยุทธ์เพื่อขยายเครือข่าย

ผลการศึกษาพบว่า 1) ได้รูปแบบการสร้างเครือข่ายวิชาการฯ ที่เน้นการส่งเสริมศักยภาพของศิษย์เก่าที่มีผลงานเด่นในด้านต่าง ๆ มาร่วมเป็นทีมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งทำให้เกิดความเข้มแข็งในด้านวิชาการ 2) เกิดเครือข่ายวิชาการฯ ที่มีผลงานวิชาการของสมาชิกเครือข่าย และกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์ของศิษย์เก่าจากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า เป็นรูปแบบที่เหมาะสมในระดับมาก ทำให้เกิดความรัก ความสามัคคีของศิษย์เก่าและได้พบปะสังสรรค์กัน และ 3) ได้กลยุทธ์เพื่อขยายเครือข่าย ประกอบด้วย 1) การเสริมสร้างแรงบันดาลใจให้สมาชิกขององค์กร 2) การถ่ายทอดแนวทางการดำเนินงานให้กับสมาชิก 3) การจัดระบบการสร้างพันธมิตรเครือข่ายร่วมกันเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 4) การกำหนดกลไกการดำเนินงานเพื่อสนับสนุนให้เกิดความต่อเนื่อง และ 5) การสนับสนุนการสร้างกระบวนการเรียนรู้และทีมแกนนำกระตุ้นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครือข่ายในหน่วยงานหรือองค์กรวิชาชีพอื่นได้

คำสำคัญ: การสร้างเครือข่ายวิชาการ, สมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น

Abstract

The purpose of this research and development were: 1) to study the development of establishing an academic network of the Boromarajonani College of Nursing Khon Kaen Alumni Association, 2) to use the utilization of this novel network model on establishing an academic network, and 3) to evaluate the strategies of establishing an academic network. The target group consisted of 297 members of Boromarajonani College of Nursing Khon Kaen Alumni Association. The data collected with questionnaire and in-depth interview. The quantitative data were analyzed by mean, standard deviation, and qualitative data were analyzed by using content analysis. The research was divided into 3 phases: Phase 1 development of establishing an academic network, in which it was comprised 3 steps. The 3 steps were: 1) preparing, 2) doing, and 3) evaluating. Phase 2 building and using an academic networking model, in which it was comprised 4 steps. The 4 steps were: 1) analyzing research documents, lesson-learned on development of academic network 2) building the model 3) implementing a pilot study (draft) 4) implementing the model. Phase 3 strategic evaluations, which were consisted of 2 steps: 1) concluding and evaluating an academic network 2) strategic applications to expand networks.

The results of the study revealed that 1) model of establishing an academic network of the Boromarajonani College of Nursing Khon Kaen Alumni Association emphasized on enhancing the abilities of outstanding alumni, which shared experiences of learning to teamwork, 2) having the academic network of the Boromarajonani College of Nursing Khon Kaen Alumni Association has the academic work of the network members, and public activities for alumni. In addition, the model was appropriated at a high level by the in-depth interviews with academic network members, and 3) the strategies to expand the network were: 1) motivating the members of the organization, 2) deployment of the guidelines to the members, 3) creation of a network system to encourage the sharing of knowledge, 4) creation of a mechanisms to encourage continuity, and 5) supporting of process in leader team to encourage ongoing learning.

The results can be used as a guideline for creating networks on one or other of organizations.

Keywords: Establishing an academic network, The Boromarajonani College of Nursing Khon Kaen Alumni Association

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงในสังคมปัจจุบันเกิดขึ้นตลอดเวลา การดำเนินงานด้านสาธารณสุขจึงมีการเปิดกว้างของนโยบายด้านสุขภาพ และสิทธิผู้ป่วยที่มุ่งให้ประชาชนสามารถเข้ารับบริการได้อย่างทั่วถึง เท่าเทียม และเสมอภาค (มกราพันธุ์ จุฑะรสก, 2555) เป็นผลให้บุคลากรด้านสาธารณสุขจำเป็นต้องมีความไวต่อการเปลี่ยนแปลง (มกราพันธุ์ จุฑะรสก, 2555; ญัฐปาลิน นิลเป็ง, 2560) สามารถปรับตัวสู่กระบวนการเรียนรู้ในสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลง มีความรู้รอบด้าน มีทักษะที่จำเป็นในการบริหารจัดการสู่ความสมดุลในชีวิตอย่างมีความสุข (ญัฐปาลิน นิลเป็ง, 2560) บุคลากรด้านสาธารณสุขในสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลงจึงควรพัฒนาสมรรถนะทักษะการเรียนรู้ที่มุ่งต่อยอดทักษะสำคัญ (tacit skills) อันได้แก่ กระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ กระบวนการสุนทรียสนทนา การสะท้อนคิดและการถอดบทเรียน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างเป็นองค์รวม และสามารถก้าวไปสู่การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (change agent) (สงศรี กิตติรักษ์ตระกูล, 2554) การสร้างเครือข่ายนั้นเป็นกลยุทธ์ที่ผู้นำการเปลี่ยนแปลงใช้ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายใต้การบริหารทรัพยากรที่มีข้อจำกัด เครือข่ายจึงเป็นกลไกสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จได้เป็นอย่างดี พลังของเครือข่ายสามารถสนับสนุนและพัฒนาองค์กรให้มีขีดความสามารถและศักยภาพในด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้น (มกราพันธุ์ จุฑะรสก และ อณิษฐา จุฑะรสก, 2559; สงศรี กิตติรักษ์ตระกูล, 2554) จึงเห็นได้ว่าการทำงานในปัจจุบันองค์กรต่าง ๆ จะแสวงหาเครือข่ายความร่วมมือในการขับเคลื่อนพัฒนางานแบบมีส่วนร่วมภายใต้แนวคิดการทำงานเป็นทีมสู่องค์กรแห่งความสำเร็จ ซึ่งเป็นความท้าทายความสามารถในการบริหารจัดการของผู้นำการเปลี่ยนแปลง

สมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น เป็นองค์กรวิชาชีพที่พัฒนามาจากชมรมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น เริ่มก่อตั้งในปี พ.ศ. 2543 และได้จดทะเบียนถูกต้องตามมาตรา 84 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เมื่อวันที่ 9 มกราคม 2552 ทำหน้าที่เป็นองค์กรหลักในการพิทักษ์สิทธิประโยชน์และสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพการพยาบาล การผดุงครรภ์ และการสาธารณสุข มุ่งชี้นำสังคมด้านสุขภาพเป็นเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาชีพกับองค์กรต่างๆ เพื่อสุขภาพของประชาชน มีพันธกิจเพื่อเป็นศูนย์รวมของสมาชิก และเสริมสร้างความสามัคคีของผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล การผดุงครรภ์ และการสาธารณสุขตลอดจนนักศึกษาพยาบาล เสริมสร้างภาพลักษณ์วิชาชีพการพยาบาล การผดุงครรภ์ และการสาธารณสุข ให้เป็นที่ประจักษ์แก่สังคม พิทักษ์สิทธิประโยชน์ที่สมาชิกพึงได้รับในฐานะผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล การผดุงครรภ์ และการสาธารณสุข และเป็นองค์กรที่มุ่งเน้นการสาธิตประโยชน์ต่อสังคม (กรรณิการ์ สุวรรณโคตร, 2557; มกราพันธุ์ จุฑะรสก และอณิษฐา จุฑะรสก, 2559) ทั้งนี้ได้มีการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ขององค์กรอย่างต่อเนื่อง

การขับเคลื่อนด้านวิชาการเป็นพันธกิจหนึ่งในการขับเคลื่อนองค์กรที่มีความสำคัญ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพ เสริมสร้างความสามัคคีของสมาชิก และเป็นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาวิชาชีพ (กรรณิการ์ สุวรรณโคตร, 2557) จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่ายวิชาการ พบข้อเสนอแนะว่าการสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็งจำเป็นต้องมีทีมที่มีอุดมการณ์ร่วมกันอย่างชัดเจน อันจะนำมาซึ่งการขับเคลื่อนเครือข่ายที่เกิดประสิทธิผลและความยั่งยืนตามมา (กรรณิการ์ สุวรรณโคตร, 2557; มกราพันธุ์ จุฑะรสก และอณิษฐา จุฑะรสก, 2559) วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น ร่วมกับสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น ได้มีความพยายามหลายครั้งในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อขับเคลื่อนผลงานและความร่วมมือทางด้านวิชาการ แต่ยังไม่ประสบผลสำเร็จ อันเนื่องมาจากกระบวนการจัดการยังไม่เอื้ออำนวย อีกทั้งยังขาดปัจจัยด้านทรัพยากรบุคคลในการขับเคลื่อนงานอย่างต่อเนื่อง (กรรณิการ์ สุวรรณโคตร, 2557; มกราพันธุ์ จุฑะรสก และคณะ, 2551) ดังนั้นสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น จึงได้ออกแบบการพัฒนาอย่างเป็นระบบ เพื่อสนับสนุนให้เกิดการสร้างเครือข่ายวิชาการของสมาคมศิษย์เก่าฯ เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องและยั่งยืนในอนาคต จากการศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จในการสร้างเครือข่าย พบว่าการเตรียมความพร้อมด้านทรัพยากรบุคคล กระบวนการจัดการ เครื่องมือในการดำเนินงาน และทีมงานวิชาการจากภาคีเครือข่ายสามารถสนับสนุนให้เกิดความ

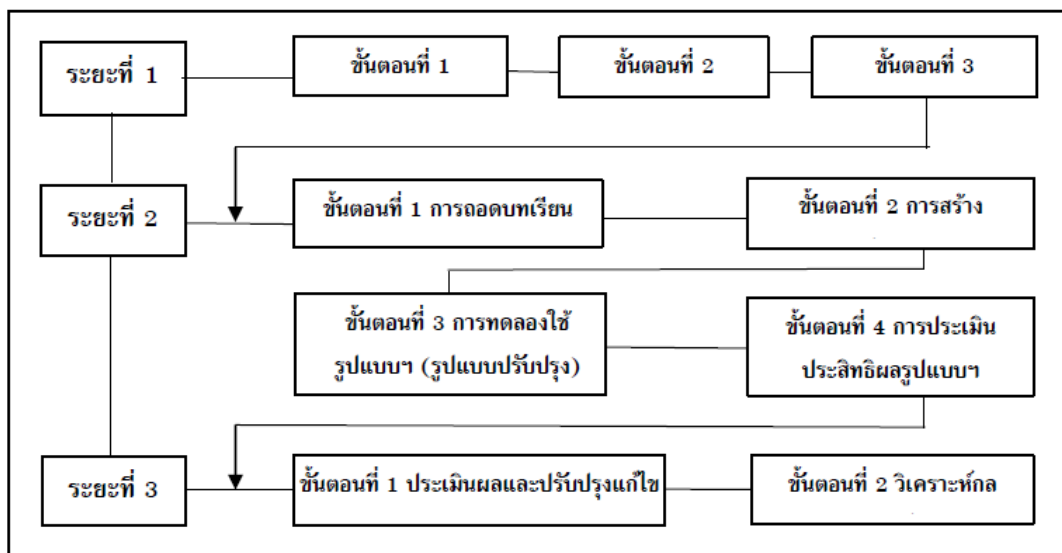
เข้มแข็งของเครือข่ายได้ (มกราพันธุ์ จุฑารส และคณะ, 2551; มกราพันธุ์ จุฑารส และอณิษฐา จุฑารส, 2559; ส่งศรี กิตติรักษ์ตระกูล, 2554) สมาคมศิษย์เก่าฯ จึงได้ออกแบบเพื่อสร้างเครือข่ายวิชาการ โดยใช้รูปแบบในการดำเนินการ 2 วัน (มกราพันธุ์ จุฑารส และคณะ, 2551) ทั้งนี้ได้ดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ.2556 เป็นต้นมา เพื่อการสร้างเครือข่ายวิชาการสมาคมศิษย์เก่าฯ ให้เป็นรูปธรรม โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วม และร่วมตัดสินใจในการริเริ่มที่จะดำเนินการจากคณะกรรมการและสมาชิกสมาคมศิษย์เก่าฯ (ลิลลี่ ศิริพร และคณะ, 2557) ดังนั้นการวิจัยในครั้งนี้จึงเป็นส่วนสำคัญในการสะท้อนผลการดำเนินงานขององค์กรวิชาชีพที่เกิดขึ้น ภายใต้กลุ่มคนที่มีอุดมการณ์ร่วมกัน ซึ่งสามารถขับเคลื่อนและพัฒนาการดำเนินงานได้อย่างเป็นระบบ อีกทั้งยังสามารถใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการดำเนินงานขององค์กรวิชาชีพอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์วิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาแบบการสร้างเครือข่ายวิชาการสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น
2. เพื่อสร้างและทดลองใช้รูปแบบการสร้างเครือข่ายวิชาการสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น
3. เพื่อประเมินผลเชิงกลยุทธ์ของรูปแบบการสร้างเครือข่ายวิชาการสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (research and development) และการถอดบทเรียน (lesson-learned) ของคณะกรรมการและสมาชิกสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น ซึ่งสามารถสรุปกรอบแนวคิดได้ดังนี้ (ภาพที่ 1)

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย มีกระบวนการดำเนินการแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังตาราง 1 ดังนี้

ตาราง 1 กระบวนการสร้างเครือข่ายวิชาการสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น

ข้อมูลนำเข้า (input)	กระบวนการ (process)	ผลลัพธ์ (output)
ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการสร้างเครือข่ายวิชาการฯ	ขั้นตอนที่ 1 เตรียมการ ขั้นตอนที่ 2 ปฏิบัติการ ขั้นตอนที่ 3 ประเมินผล เน้นการถอดบทเรียนที่สะท้อนผลลัพธ์	1. การพัฒนาการสร้างเครือข่ายวิชาการสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น ภายใต้แนวคิดการประชุมวิชาการสัญจร
ระยะที่ 2 สร้างและทดลองใช้รูปแบบการสร้างเครือข่ายวิชาการฯ	ขั้นตอนที่ 4 การถอดบทเรียน ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน และความเป็นไปได้ของรูปแบบ จากขั้นตอนที่ 1-3 ขั้นตอนที่ 5 การสร้างรูปแบบฯ ขั้นตอนที่ 6 การทดลองใช้รูปแบบฯ (รูปแบบปรับปรุง) ขั้นตอนที่ 7 การประเมินประสิทธิผลรูปแบบฯ	1. รูปแบบการสร้างเครือข่ายวิชาการสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่นที่มีประสิทธิผล
ระยะที่ 3 ประเมินผลเชิงกลยุทธ์ของรูปแบบการสร้างเครือข่ายวิชาการฯ	ขั้นตอนที่ 8 ประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขการขยายเครือข่าย ขั้นตอนที่ 9 วิเคราะห์กลยุทธ์เพื่อขยายเครือข่าย	1. กลยุทธ์เพื่อขยายเครือข่ายวิชาการสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น

ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการสร้างเครือข่ายวิชาการฯ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ คณะกรรมการและสมาชิกสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น จำนวน 30 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ให้ข้อมูล คือ คณะกรรมการและสมาชิกสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น จำนวน 30 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ตามคุณสมบัติเกณฑ์ที่กำหนด คือ คณะกรรมการและหรือสมาชิกของสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น อย่างน้อย 6 เดือน และยินดีเข้าร่วมโครงการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบรวบรวมประเด็นสาระสำคัญของการทบทวนเอกสารถอดบทเรียนโครงการประชุมวิชาการ (มกราพันธุ์ จุฑะรสก และอนิษฐา จุฑะรสก, 2559) โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (semi-structure interview) ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ 1) คำถามทั่วไป 2) คำถามเฉพาะ 3) คำถามทวนซ้ำ และ 4) คำถามสิ้นสุดการสนทนา (สงศรี กิตติรักษ์ตระกูล, 2554; ลิลลี่ ศิริพร และคณะ, 2557)

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ประกอบด้วย อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์สมาคมศิษย์เก่า วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น นายกสมาคมศิษย์เก่า วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น อาจารย์วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น จำนวน 2 คน ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับแก้ไขเครื่องมือ

การเก็บรวบรวมข้อมูล การดำเนินการมี 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เตรียมการ ประชุมคณะกรรมการสร้างความเข้าใจร่วมกันขั้นพื้นฐาน กำหนดแนวทางการพัฒนาการสร้างเครือข่ายวิชาการ โดยใช้กระบวนการสุนทรียสนทนากับการสะท้อนคิด กำหนดกรอบการพัฒนาการสร้างเครือข่ายวิชาการ ถอดบทเรียนจากผู้มีประสบการณ์ จากคณะทำงาน วางแผนการดำเนินงานโดยเน้นการมีส่วนร่วม และร่วมตัดสินใจในการริเริ่มที่จะดำเนินการ (ลิลลี่ ศิริพร และคณะ, 2557)

ขั้นตอนที่ 2 ปฏิบัติการ ดำเนินการตามองค์ประกอบหลักของการพัฒนาการสร้างเครือข่ายวิชาการ โดยมีส่วนร่วมในการอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการและสมาชิก ซึ่งประกอบด้วย กระบวนการสุนทรียสนทนา การคิดอย่างเป็นระบบ การถอดบทเรียน การสะท้อนคิด และการเรียนรู้การทำงานเป็นทีม (มกราพันธุ์ จุฑารส และอณิษฐา จุฑารส, 2559)

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินผล เน้นการถอดบทเรียนที่สะท้อนผลลัพธ์ที่ได้จากกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันจากประสบการณ์จริงของคณะกรรมการและสมาชิกสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (content analysis) เพื่อสรุปรูปแบบฯ ที่ใช้ในการศึกษาและพัฒนา

ระยะที่ 2 การสร้างและทดลองใช้รูปแบบการสร้างเครือข่ายวิชาการฯ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ สมาชิกสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น

กลุ่มตัวอย่าง คือ สมาชิกสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น ทั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการทดลองใช้รูปแบบการสร้างเครือข่ายวิชาการ จำนวน 2 ครั้ง ประกอบด้วย

ครั้งที่ 1 กลุ่มตัวอย่างคือ สมาชิกสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น จำนวน 398 สัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 9 คน ทดลองใช้รูปแบบ (รูปแบบปรับปรุง) คัดเลือกแบบเจาะจง โดยมีผู้ให้ข้อมูล คือ คณะกรรมการและสมาชิกสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น อย่างน้อย 6 เดือน ยินดีเข้าร่วมโครงการวิจัย

ครั้งที่ 2 กลุ่มตัวอย่างคือ สมาชิกสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น จำนวน 297 คน ซึ่งไม่ซ้ำกลุ่มเดิม สัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 9 คน คัดเลือกแบบเจาะจง โดยมีผู้ให้ข้อมูล คือ คณะกรรมการและสมาชิกสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น อย่างน้อย 6 เดือน ยินดีเข้าร่วมโครงการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบประเมินผลการเข้าร่วมเครือข่ายวิชาการฯ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาก่อนหน้าและได้มีการพัฒนาตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ มี 2 ส่วน ประกอบด้วย 1) ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ตำแหน่งปัจจุบัน และสถานที่ปฏิบัติงาน และ 2) ประเมินผลการใช้รูปแบบการสร้างเครือข่ายวิชาการฯ มีองค์ประกอบทั้งหมด 3 ด้าน ได้แก่ 1) ประสิทธิภาพต่อรูปแบบฯ จำนวน 6 ข้อ 2) หลักการพัฒนาองค์กรและแนวทางการสร้างเครือข่าย จำนวน 6 ข้อ และ 3) กระบวนการสร้างเครือข่ายวิชาการและองค์ประกอบสำคัญของเครือข่ายวิชาการ จำนวน 6 ข้อ รวมข้อคำถามทั้งสิ้น จำนวน 18 ข้อ ซึ่งเป็นมาตรวัดอันดับคุณภาพ (rating scale) ซึ่งมี 5 ระดับ

2. แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (semi-structure interview) ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ 1) คำถามทั่วไป 2) คำถามเฉพาะ 3) คำถามทวนซ้ำ และ 4) คำถามสิ้นสุดการสนทนา (สงศรี กิตติรักษ์ตระกูล, 2554; ลิลลี่ ศิริพร และคณะ, 2557)

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ ความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหา (construct and content validity) (Polit & Beck, 2017) โดยมีผู้เชี่ยวชาญ 5 คน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการสอน ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการเสริมสร้างเครือข่ายและความร่วมมือ ด้านพัฒนาศิษย์เก่าสัมพันธ์ และด้านองค์การวิชาชีพ ซึ่งพบว่า ยกร่างรูปแบบการสร้าง เครือข่ายวิชาการฯ ทุกรายการมีความสอดคล้อง ผลการตรวจสอบยกร่างรูปแบบฯ มีความเหมาะสมระดับมาก-มากที่สุด และมีความสอดคล้องทุกองค์ประกอบ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.8 – 1.0 ส่วนแบบประเมินผลการเข้าร่วมเครือข่ายวิชาการฯ พบว่าค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.89

การเก็บรวบรวมข้อมูล การดำเนินการมี 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 4 การถอดบทเรียน และศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของรูปแบบการสร้างเครือข่ายวิชาการจากการถอดบทเรียนจากผู้มีประสบการณ์ในคณะทำงาน โดยผสมผสานกับแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการสร้างเครือข่ายวิชาการ ศึกษาวิเคราะห์เอกสารงานวิจัย และองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับรูปแบบการสร้างเครือข่ายวิชาการ (มกราพันธุ์ จุฑารส และอนิษฐา จุฑารส, 2559; ส่งศรี กิตติรักษ์ตระกูล, 2554) แล้วนำไปกำหนดกรอบแนวคิดในรูปแบบการสร้างเครือข่ายวิชาการสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น (ลิลลี่ ศิริพร และคณะ, 2557)

ขั้นตอนที่ 5 การสร้างรูปแบบฯ มีกระบวนการดำเนินการ ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ 1) การยกร่างรูปแบบฯ โดยมีการสังเคราะห์กรอบแนวคิดในการสร้างรูปแบบ และยกร่างรูปแบบการสร้างเครือข่ายวิชาการสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น 2) การตรวจสอบคุณภาพ โดยผู้เชี่ยวชาญ มีการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบโดยการสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการสอน ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการเสริมสร้างเครือข่ายและความร่วมมือ ด้านพัฒนาศิษย์เก่าสัมพันธ์และด้านองค์การวิชาชีพ 3) การทดลองใช้นำร่องรูปแบบฯ ได้ทดลองใช้นำร่องรูปแบบการสร้างเครือข่ายวิชาการสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น และ 4) การปรับปรุงรูปแบบ โดยการถอดบทเรียนผลการทดลองใช้นำร่องรูปแบบการสร้างเครือข่ายวิชาการสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น และแก้ไขปรับปรุงรูปแบบฯ ให้มีความถูกต้องและพร้อมนำไปใช้ (ลิลลี่ ศิริพร, 2557) ดังนั้นในขั้นตอนนี้จะได้ผลลัพธ์คือ รูปแบบการสร้างเครือข่ายวิชาการฯ (รูปแบบปรับปรุง)

ขั้นตอนที่ 6 การทดลองใช้รูปแบบฯ (รูปแบบปรับปรุง) ทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้ 1) ดำเนินการใช้รูปแบบการสร้างเครือข่ายวิชาการสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น ปรับปรุงรูปแบบ ครั้งที่ 1 และ 2) ดำเนินการใช้รูปแบบการสร้างเครือข่ายวิชาการสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น ปรับปรุงรูปแบบ ครั้งที่ 2

ขั้นตอนที่ 7 การประเมินประสิทธิผลรูปแบบฯ มีการประเมิน 2 ส่วน คือ 1) ประเมินประสิทธิผลของรูปแบบฯ โดยมีเกณฑ์ประสิทธิผลของรูปแบบฯ ประกอบด้วย 3 ส่วน ประกอบด้วย 1) มีเครือข่ายวิชาการของสมาคมศิษย์เก่าเกิดขึ้น 2) มีผลงานวิชาการของสมาชิกเครือข่ายปีละ 1 เรื่อง และ 3) มีกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาปีละ 1 ครั้ง และ 2) ปรับปรุงและพัฒนารูปแบบที่มีความสมบูรณ์ โดยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการสร้างเครือข่ายวิชาการสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น (เพลินดา พรหมบัวศรี และคณะ, 2560)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (content analysis) เพื่อสรุปรูปแบบฯ ที่ใช้ในการศึกษาและพัฒนา

ระยะที่ 3 การประเมินผลเชิงกลยุทธ์ของรูปแบบการสร้างเครือข่ายวิชาการฯ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ คณะกรรมการและสมาชิกสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ให้ข้อมูล คือ คณะกรรมการและสมาชิกสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น จำนวน 30 คน คัดเลือกแบบเจาะจง โดยมีผู้ให้ข้อมูล คือ คณะกรรมการและสมาชิกสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น อย่างน้อย 6 เดือน ยินดีเข้าร่วมโครงการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบบันทึกหลังการเรียนรู้ และการถอดบทเรียนการประเมินเชิงกลยุทธ์ในสร้างเครือข่ายวิชาการ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ ความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหา (construct and content validity) (Polit & Beck, 2017) โดยมีผู้เชี่ยวชาญ 5 คน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการสอน, ด้านการวัดและประเมินผล, ด้านการเสริมสร้างเครือข่ายและความร่วมมือ, ด้านพัฒนาศิษย์เก่าสัมพันธ์, และด้านองค์กรวิชาชีพ

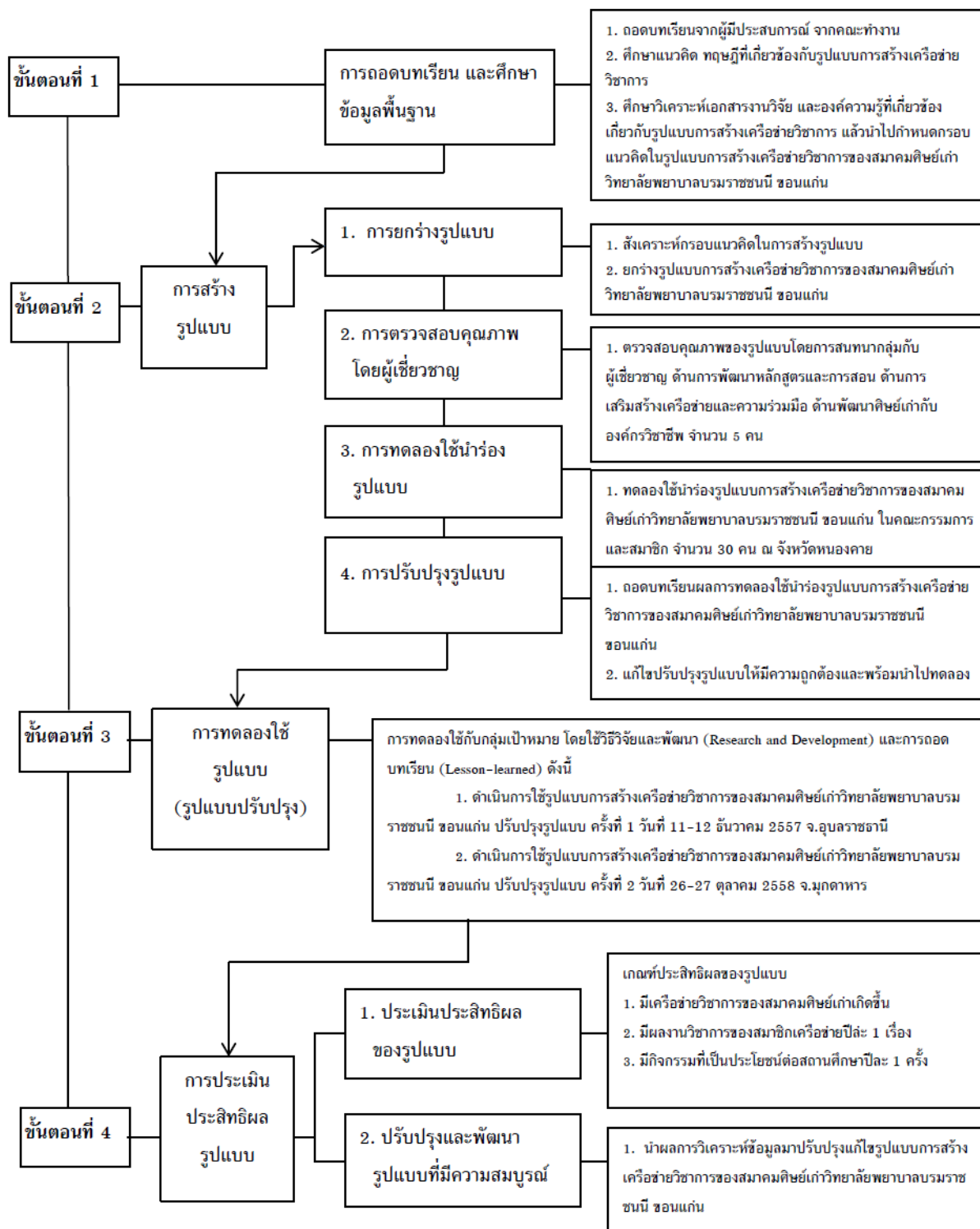
การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้การมีส่วนร่วมในการประเมินผลจากคณะกรรมการและสมาชิก การดำเนินการมี 2 ขั้นตอน (ขั้นตอนที่ 8-9) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 8 ประเมินผลและปรับปรุงแก้ไข การขยายเครือข่ายวิชาการ โดยการประชุมคณะกรรมการและถอดบทเรียน เพื่อสะท้อนผลลัพธ์เชิงกลยุทธ์ที่ได้จากกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ของคณะกรรมการและสมาชิกสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น

ขั้นตอนที่ 9 วิเคราะห์กลยุทธ์เพื่อขยายเครือข่ายวิชาการสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น โดยการประชุมคณะกรรมการและถอดบทเรียน เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาการสร้างเครือข่ายวิชาการ โดยใช้กระบวนการสุนทรียสนทนากับการสะท้อนคิด วางแผนการดำเนินงานโดยเน้นการมีส่วนร่วม และร่วมตัดสินใจในการขยายเครือข่ายต่อไป (ลิลลี่ ศิริพร และคณะ, 2557)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (content analysis) เพื่อสรุปรูปแบบฯ ที่ใช้ในการศึกษาและพัฒนา

ภาพ 2 ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงหลักจริยธรรมการวิจัย ความสมัครใจและยินยอมในการเข้าร่วมการวิจัย โดยการให้รายละเอียดของข้อมูลต่าง ๆ เพื่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการวิจัย พร้อมทั้งลงนามเข้าร่วม ทั้งนี้ ผลการศึกษาจะไม่ส่งผลกระทบต่อผู้เข้าร่วมใดๆทั้งสิ้น จะมีเพียงการรายงานผลการศึกษาเป็นเอกสารทางวิชาการในการเผยแพร่เพื่อเป็นความรู้แก่สาธารณชนต่อไป สำหรับการจัดเก็บเอกสารต่างๆ ผู้วิจัยได้จัดเก็บเอกสารไว้ในตู้เอกสารลับในห้องสมาคมศิษย์เก่าฯ ซึ่งมีผู้เข้าถึงข้อมูลได้เฉพาะทีมผู้วิจัยเท่านั้น สำหรับข้อมูลนำเข้าในระบบคอมพิวเตอร์เพื่อการวิเคราะห์ทางสถิตินั้น ผู้วิจัยได้นำเข้าในระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นของห้องสมาคมศิษย์เก่าฯ โดยมีการตั้งรหัสการเข้าใช้งานได้เฉพาะทีมผู้วิจัยเท่านั้น ทั้งนี้ได้มีการทำลายเอกสารทุกอย่างที่เกี่ยวข้องหลังจากการวิจัยสิ้นสุดลงใช้เวลา 1 ปี

ผลการวิจัย

ผลการสร้างเครือข่ายวิชาการสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น แต่ละระยะที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นไปตามกระบวนการ ดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการสร้างเครือข่ายวิชาการฯ จากกระบวนการถอดบทเรียนผลการดำเนินงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ในแต่ละขั้นตอน พบว่า ขั้นตอนที่ 1 มีการขับเคลื่อนผลงานด้านวิชาการผ่านกิจกรรมที่สร้างสรรค์ขึ้นจากสมาชิกศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น โดยมีกิจกรรม 2 ส่วน ประกอบด้วย 1) กิจกรรมด้านวิชาการ วิชาชีพ และ 2) กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม ซึ่งดำเนินการอย่างต่อเนื่อง อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง สมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น จึงได้กำหนดกรอบแนวคิด การพัฒนาการสร้างเครือข่ายวิชาการ และวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการสร้างรูปแบบการสร้างเครือข่ายวิชาการสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น ขั้นตอนที่ 2 มีการเข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านวิชาการอย่างต่อเนื่อง ร่วมกับวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น โดยใช้แนวคิดและเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการ ทั้งนี้คณะกรรมการและสมาชิกแกนนำทุกคน ได้รับการพัฒนาจากผู้ทรงคุณวุฒิ จนเกิดศักยภาพสามารถนำใช้ได้อย่างถูกต้อง เป็นผลให้เกิดความชัดเจน และเป็นรูปธรรมในการพัฒนารูปแบบที่สนับสนุนให้เกิดความเข้มแข็งทางวิชาการของสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น ขั้นตอนที่ 3 มีกระบวนการการดำเนินงานด้านวิชาการ วิชาชีพ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนศิษย์เก่าให้มีความสามารถด้านวิชาการวิชาชีพ บนพื้นฐานกระบวนการคุณภาพในการปฏิบัติงาน เป็นผลให้เกิดแนวคิดในการพัฒนาการสร้างเครือข่ายวิชาการสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น ภายใต้แนวคิดการประจักษ์วิชาการสัญญา โดยมีแนวคิดในการดำเนินการ และเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการ 5 ส่วน ประกอบด้วย 1) กระบวนการสุนทรียะสนทนา 2) การคิดอย่างเป็นระบบ 3) การถอดบทเรียน 4) การสะท้อนคิด และ 5) การเรียนรู้การทำงานเป็นทีม

ระยะที่ 2 การสร้างและทดลองใช้รูปแบบการสร้างเครือข่ายวิชาการฯ แต่ละขั้นตอน พบว่า ขั้นตอนที่ 4 เกิดการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ความเป็นไปได้ของการสร้างรูปแบบการสร้างเครือข่ายที่พัฒนาขึ้นจากฐานคิดในระยะที่ 1 และพัฒนาเป็นรูปแบบฯ ขั้นตอนที่ 5 เกิดการกร่างรูปแบบฯ ที่มีกิจกรรมการเรียนรู้ 5 หน่วย รวมระยะเวลา 2 วัน (15 ชั่วโมง) ประกอบด้วย 1) บทบาทวิชาการกับทิศทางสุขภาพในปัจจุบัน จำนวน 3 ชั่วโมง 2) เวทีเรื่องเล่าความดีจากประสบการณ์จริง จำนวน 3 ชั่วโมง 3) เสวนาภาควิชาไตรศรครอบครัวเดียวกัน จำนวน 3 ชั่วโมง 4) เสวนาแรงบันดาลใจกับการสร้างสรรค์ผลงาน จำนวน 3 ชั่วโมง และ 5) สะท้อนความในใจดวงครรภอนามัย-พยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น จำนวน 3 ชั่วโมง ขั้นตอนที่ 6 การทดลองใช้รูปแบบฯ (ปรับปรุงรูปแบบ) ครั้งที่ 1 มีจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งสิ้นจำนวน 398 คน สมาชิกมีความเห็นว่รูปแบบฯ นี้ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิก อยู่ในระดับมากที่สุด (Mean = 4.75, S.D. = 0.73), ความรู้ในเนื้อหาที่มีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ อยู่ในระดับมากที่สุด (Mean = 4.63, S.D. = 0.61), และเกิดเครือข่ายด้านศิษย์เก่าฯ และ

วิชาชีพ ด้านสาธารณสุข อยู่ในระดับมากที่สุด (Mean = 4.59, S.D. = 0.58) ตามลำดับ เป็นผลให้ได้รูปแบบฯ ที่มีความสมบูรณ์พร้อมที่จะนำไปใช้ขยายผลในปีต่อไป โดยมีการทดลองใช้รูปแบบฯ (ปรับปรุงรูปแบบ) ครั้งที่ 2 มีผู้เข้าร่วมประชุมโดยแบ่งเป็นศิษย์เก่าจากทุกรุ่น จำนวน 297 คน สมาชิกมีความเห็นว่ารูปแบบฯ นี้ทำให้เกิดเครือข่ายด้านศิษย์เก่าฯ และวิชาชีพด้านสาธารณสุข อยู่ในระดับมากที่สุด (Mean = 4.88, S.D. = 0.83), ท่านมีความสุขในการเข้าเรียนรู้ในครั้งนี้ อยู่ในระดับมากที่สุด (Mean = 4.60, S.D. = 0.63) และเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิก อยู่ในระดับมากที่สุด (Mean = 4.58, S.D. = 0.57) ตามลำดับ ขั้นตอนที่ 7 เกิดผลของรูปแบบฯ ประกอบด้วย 3 ส่วน ประกอบด้วย 1) มีเครือข่ายวิชาการของสมาคมศิษย์เก่าฯ 2) มีผลงานวิชาการของสมาชิกเครือข่ายปีละ 1 เรื่อง และ 3) มีกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาปีละ 1 ครั้ง ทั้งนี้ได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาปรับปรุงแก้ไขรูปแบบฯ นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ยังพบว่า ผู้ให้ข้อมูลทุกคนได้สะท้อนการรับรู้ถึงรูปแบบฯ ซึ่งสามารถจำแนกตามสาระสำคัญต่าง ๆ จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่

1. เกิดเครือข่ายในวิชาชีพ โดยมีผู้ให้ข้อมูลสะท้อนไว้ว่า “...รู้สึกประทับใจพี่ ๆ เพื่อน ๆ น้อง ๆ ในวิชาชีพ รู้สึกโชคดีมากที่ได้เข้าร่วมกิจกรรม ก่อนหน้านี้เคยทำงานกับน้องๆ มาก่อน แต่ไม่รู้ว่าน้องเขาจบจากสถาบันเดียวกันกับเรา ซึ่งเราที่ไม่มีโอกาสได้ถามด้วยแหละ เพราะต่างคนต่างมุ่งแต่งงานดีใจที่มีกิจกรรมนี้ เพราะทำให้เราได้เครือข่ายกับรุ่นน้องลูกแม่เดียวกัน...และมากไปกว่านั้นรู้สึกส่วนตัวเองได้กลับมาบ้านที่ให้ความรู้ให้วิชาอาชีพเรา ตอนนี้นั่นเองถือว่ามีความพร้อมในหลายๆด้านแล้ว จึงอยากอาสาช่วยน้อง ๆ เท่าที่ตนเองจะสามารถทำประโยชน์ให้กับบ้านของเราได้...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1)

2. มีพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยมีผู้ให้ข้อมูลสะท้อนไว้ว่า “...เป็นเวทีที่ดีมากทำให้ตนเองมีโอกาสดำเนินกิจกรรมดี ๆ จากรุ่นพี่ที่มีผลงานในเวทีระดับชาติมาแบ่งปันประสบการณ์ ทำให้ตัวเองรู้สึกอยากจะทำตามพี่เขาบ้าง...คิดว่าสิ่งที่ได้จากประชุมสามารถเอาไปใช้กับตัวเองและการทำงานได้จริง มากไปกว่านั้นรู้สึกดีใจและภูมิใจมากที่พี่ ๆ ที่มาเล่าเรื่องดี ๆ เป็นพี่ของเรา เป็นลูกหมอมดุงครรภ์อนามัย...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2)

3. มีความสุขในการร่วมกิจกรรม โดยมีผู้ให้ข้อมูลสะท้อนไว้ว่า “...รู้สึกมีความสุขมาก สนุกกับการกิจกรรมตั้งแต่จบมาก็ไม่มีโอกาสได้เจอกับครูบาอาจารย์ รวมทั้งพี่ ๆ เพื่อน ๆ น้อง ๆ ที่อยู่ต่างจังหวัดด้วย ครั้งนี้ถือเป็นโอกาสที่ดีที่สุดในชีวิตการทำงานเลยก็ว่าได้ ถ้ามีกิจกรรมอีกปีหน้าจะไปเข้าร่วมอย่างแน่นอน เพราะอยากเจอพี่ ๆ เพื่อน ๆ น้อง ๆ ดีใจมากที่ได้มาร่วมกิจกรรม...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3)

ระยะที่ 3 การประเมินผลเชิงกลยุทธ์ของรูปแบบการสร้างเครือข่ายวิชาการฯ แต่ละขั้นตอน พบว่าขั้นตอนที่ 8 ผลการถอดบทเรียนในกลุ่มคณะกรรมการและสมาชิก เป็นดังนี้ 1) เสริมสร้างความสำเร็จของเครือข่าย รวมถึงการขยายผล เกิดจากการวางแผนและบริหารจัดการที่ดี มีความชัดเจนในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำ มีการกำกับติดตาม รวมถึงการถอดบทเรียนการดำเนินงานเป็นระยะ ๆ เพื่อเรียนรู้การบริหารจัดการปัญหาและอุปสรรคร่วมกัน อีกทั้งยังมีการดำเนินงานในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ด้วยบรรยากาศแบบเป็นกันเองมิตรด้วย 2) ปัจจัยที่เอื้อต่อการขยายเครือข่ายวิชาการ ประกอบด้วย การมีนโยบายที่ชัดเจนขององค์กร การมีส่วนร่วมในกิจกรรม การมีจิตสาธารณะ การร่วมแรงร่วมใจ รวมถึงความรักความศรัทธาในองค์กรและผู้นำ

ขั้นตอนที่ 9 ข้อเสนอแนะเชิงกลยุทธ์ ได้แก่ เสริมสร้างให้สมาชิกขององค์กรมีความตระหนักและแรงบันดาลใจ ถ่ายทอดแนวทางการดำเนินงานให้กับสมาชิก จัดระบบการสร้างพันธมิตรสัญญาเครือข่ายร่วมกันเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กำหนดกลไกการดำเนินงานเพื่อสนับสนุนให้เกิดความต่อเนื่อง นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ยังพบว่า ผู้ให้ข้อมูลทุกคนได้สะท้อนการรับรู้ถึงรูปแบบฯ ซึ่งสามารถจำแนกตามสาระสำคัญต่าง ๆ จำนวน 5 ประเด็น ได้แก่

- 1) การเสริมสร้างแรงบันดาลใจให้สมาชิกขององค์กร
- 2) การถ่ายทอดแนวทางการดำเนินงานให้กับสมาชิก
- 3) การจัดระบบการสร้างพันธมิตรสัญญาเครือข่ายร่วมกันเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- 4) การกำหนดกลไกการดำเนินงานเพื่อสนับสนุนให้เกิดความต่อเนื่อง และ
- 5) การสนับสนุนการสร้างกระบวนการเรียนรู้และทีมแกนนำกระตุ้นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยมีผู้ให้ข้อมูลสะท้อนไว้ว่า

“...รู้สึกภูมิใจที่สมาคมฯ ของเราเดินมาถูกทาง จากเดิมที่กลัววิชาการ พอได้ยินคำว่าวิชาการก็รู้สึกหนักใจ เพราะพวกเราส่วนมากทำแต่งงาน เรื่องทำงานถึงไหนถึงกันไม่เคยกลัว แต่ถ้าให้ขึ้นเวทีพูดที่ใครก็จะสั่นทุกที...แต่ตอนนี้ รู้สึกมั่นใจว่าเราทำได้ เพราะได้เรียนรู้กระบวนการไปพร้อมกันกับทุกคน เรียนรู้เท่าทันตนเองไม่ต้องไปแข่งกับใคร แข่งกับตัวเอง ขณะตัวเองด้วยแรงบันดาลใจจากตัวเอง...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4)

“...เป็นโอกาสที่ดีมากที่ได้มาร่วมเป็นส่วนหนึ่งของสมาคมฯ เห็นความมุ่งมั่นของพวกเราทุกคนที่ตั้งใจจะ สร้างเครือข่ายศิษย์เก่าให้มีความเข้มแข็งทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ ตนเองสัญญาว่าจะมาร่วมกิจกรรมและเป็นส่วน หนึ่งในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของสมาคมฯ ไปพร้อม ๆ กัน แม้อยู่ไกลแค่ไหนก็จะมาร่วมให้ได้...” (ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 5)

“...รู้สึกเหมือนกับว่าเราเป็นคนในครอบครัวเดียวกัน รู้สึกผูกพันกับสมาคมฯ ทุกครั้งที่มิกิจกรรมอยาก จะมาร่วมทุกครั้ง แม้ว่าจะมีงานอื่นมาแทรกก็ตาม จะมาร่วมกิจกรรมของสมาคมก่อนเสมอ...มาด้วยใจจริง ๆ ไกลแค่ไหน ก็ต้องมาเพื่อสมาคมฯ ที่สำคัญเชื่อเสมอว่าทุกครั้งที่มา ตัวเองจะได้ความรู้ใหม่ ๆ ไปใช้ที่ทำงานเสมอ...” (ผู้ให้ข้อมูล คนที่ 6)

อภิปรายผล

การพัฒนาการสร้างเครือข่ายวิชาการสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น ภายใต้ แนวคิดการประชุมวิชาการสัญจร เป็นหนึ่งในแนวคิดที่สามารถสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของสมาชิกในองค์กร วิชาชีพนำมาซึ่งการขับเคลื่อนองค์กรที่มีประสิทธิภาพ บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเริ่มต้นดำเนินการของ สมาชิก ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดการสร้างเครือข่ายภาคีเพื่อให้เกิดชุมชนที่เข้มแข็ง(จิรภัทร มหาวงค์ และคณะ, 2559; สมควร หาญพัฒนชัยกุล และคณะ, 2557) การพัฒนารูปแบบการสร้างเครือข่ายวิชาการสมาคมศิษย์เก่า วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่นที่มีประสิทธิภาพนั้น จะต้องมีการกระบวนการที่เป็นขั้นตอนในการดำเนินการ อย่างเป็นระบบ สามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานไปสู่ผลลัพธ์ที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ (จิรภัทร มหาวงค์ และคณะ, 2559) โดยมีเครือข่ายเป็นกลไกสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จได้เป็นอย่างดี พลังของเครือข่ายสามารถ สนับสนุนและพัฒนาองค์กรให้มีขีดความสามารถและศักยภาพในด้านต่าง ๆ เกิดเครือข่ายความร่วมมือในการ ขับเคลื่อน การทำงานเป็นทีม และการพัฒนางานอย่างมีส่วนร่วมสู่องค์กรแห่งความสำเร็จ (Nicholson et al, 2015) นำมาซึ่งความภาคภูมิใจเสมือนการเป็นเจ้าของความสำเร็จ รวมถึงการได้รับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นร่วมกันของสมาชิก

การใช้แนวคิดและเครื่องมือที่สำคัญในขับเคลื่อนกระบวนการครั้งนี้ เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิด รูปแบบการสร้างเครือข่ายวิชาการสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่นอย่างมีประสิทธิภาพ (มกราพันธุ์ จุฑารส และคณะ, 2559; ส่งศรี กิตติรักษ์ตระกูล, 2554) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนา รูปแบบเครือข่ายจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก (ส่งศรี กิตติรักษ์ ตระกูล, 2554) ทำให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีการเรียนรู้ด้วยตัวเอง กระบวนการกลุ่ม และเวที แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งสัมพันธ์กับองค์ประกอบที่สำคัญในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ (มกราพันธุ์ จุฑารส และคณะ, 2551; ลิลลี่ ศิริพร และคณะ, 2557) ทั้งนี้รูปแบบการสร้างเครือข่ายฯ สามารถสะท้อนกระบวนการ ดำเนินงานที่สนับสนุนให้เกิดเครือข่ายวิชาการของสมาชิกองค์กร การขยายผลไปยังศิษย์เก่าในพื้นที่นำมาซึ่งการ ขับเคลื่อนผลงานด้านวิชาการในรูปแบบของเครือข่ายกัลยาณมิตร เชิงสร้างสรรค์และสร้างแรงบันดาลใจในการทำงาน (เพลินตา พรหมบัวศรี และคณะ, 2560) ทำให้ทุกคนเรียนรู้การทำงานเป็นทีมอย่างมีความสุข เสมือนกับคนใน ครอบครัวเดียวกัน (สมควร หาญพัฒนชัยกุล และคณะ, 2557)

กลยุทธ์ที่เกิดขึ้นจากการพัฒนารูปแบบเครือข่ายวิชาการฯ คือการส่งเสริมโอกาส เปิดโอกาสและให้โอกาสกับ สมาชิกศิษย์เก่าที่มีความพร้อม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาระบบการคิดอย่างเป็นระบบเชิงสร้างสรรค์ (มกราพันธุ์ จุฑารส และคณะ, 2551; มกราพันธุ์ จุฑารส, 2555; มกราพันธุ์ จุฑารส และคณะ, 2559) เพื่อขยายเครือข่ายวิชาการสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น สัมพันธ์กับการมีต้นทุน

จากความเข้มแข็งของสมาชิกองค์กร (Nicholson et al., 2015) ซึ่งได้รับการพัฒนาศักยภาพด้านความรู้ความสามารถจากสถาบันการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญ เป็นผลให้เกิดการตกผลึกองค์ความรู้ นำสู่การประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาองค์กรกับการสร้างเครือข่าย (เสาวนีย์ ไกรอ่อน และสาริณี วอนแก่น้อย, 2558) เกิดความร่วมมือด้านวิชาการในการขับเคลื่อนผลงานของสมาชิกผ่านการลงมือปฏิบัติจริงเรียนรู้จากข้อผิดพลาด เกิดสมรรถนะด้านการบริหารจัดการ มีความรับผิดชอบต่อนตนเองและผู้อื่น (เยาวดี สุวรรณาคะ และคณะ, 2558; ศักดิ์ชรินทร์ นรสาร และวิไลวรรณ วัฒนานนท์, 2560) ทั้งนี้ควรพัฒนาต่อยอดและขยายผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ตลอดชีพแบบยั่งยืน

การนำผลการวิจัยไปใช้

นำไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครือข่ายในหน่วยงานหรือองค์กรวิชาชีพอื่นได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยการพัฒนาแนวทางการสนับสนุนด้านวิชาการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะและความสามารถของสมาชิกที่สอดคล้องตามความต้องการที่แท้จริงอย่างต่อเนื่อง
2. พัฒนาคู่มือแนวทางปฏิบัติในการสร้างเครือข่ายวิชาการสมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยบาลบรมราชชนนีขอนแก่น เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานหรือขยายผลไปยังหน่วยงานหรือองค์กรวิชาชีพอื่น ๆ
3. ศึกษากลยุทธ์เพื่อขยายเครือข่ายวิชาการต่อความเข้มแข็งในการดำเนินงานสร้างเครือข่ายวิชาการฯ

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ สุวรรณโคตร. (2557). องค์กรวิชาชีพทางการพยาบาลในประเทศไทย. *วารสารพยาบาล*, 63(4), 66-68.
- จิรภัทร มหาวงค์, วิทยา จันทร์ศิลา, และ ทำรงลักษณ์ เอื้อนครินทร์. (2559). การพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 18(4), 114-127.
- ณัฐपालิน นิลเป็ง. (2560). ผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21. *วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ*, 35(1), 16-19.
- เพลินตา พรหมบัวศรี, อรพิน สว่างวัฒนเศรษฐ์, จิราภรณ์ อนุชา, วิราวรรณ คล้ายหิรัญ, บุญทิพย์ ลิขิตพงษ์วิทย์, และ รัศมี ศรีนนท์. (2560). รูปแบบการศึกษาบูรณาการชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ การโค้ช การสะท้อนคิด และการใช้พลังคำถาม วิทยาลัยพยาบาล สถาบันพระบรมราชชนก. *วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข*, 27(1), 60-72.
- มกราพันธ์ จุฑารส. (2555). *การสร้างเครือข่ายระบบสาธารณสุขในวิชาชีพพยาบาลภายใต้จิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์: ความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาสู่สถานบริการเพื่อชุมชนเข้มแข็ง*. คลังนานาวิทยา.
- มกราพันธ์ จุฑารส, วชิรี อมรโรจน์วรวุฒิ, และ ศักดิ์ชรินทร์ นรสาร. (2551). รายงานการวิจัย: การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนากระบวนการคิดอย่างเป็นระบบสำหรับอาจารย์พยาบาล. (ม.ป.ท.)
- มกราพันธ์ จุฑารส และ อนิษฐา จุฑารส. (2559). *การสะท้อนคิด: กระบวนการคิดอย่างเป็นระบบเชิงสร้างสรรค์ด้วยตะกร้า 3 ใบ*. โรงพิมพ์ บริษัท แดเน็กซ์ อินเตอร์ คอร์ปอเรชั่น จำกัด.
- เยาวดี สุวรรณาคะ, บุญสืบ โสโสม, และ กนกกร ชาวเวียง. (2558). สมรรถนะทางวัฒนธรรมของนักศึกษาพยาบาล. *วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ*, 33(1), 186-197.
- ลิลลี่ ศิริพร, มกราพันธ์ จุฑารส, ศุภกิจ เจริญสุข, เพ็ญฟ้า นรพลผล, และ นิชดา สารถวัลย์แพศย์. (2557). รูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบและจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ในสังคมพหุวัฒนธรรม สถาบันพระบรมราชชนก. *วารสารการพยาบาลและการศึกษา*, 7(1), 39-54.

- ศักดิ์ขรินทร์ นรสาร และ วิไลวรรณ วัฒนานนท์. (2560). พยาบาลผู้จัดการรายกรณี: บทบาทการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพาในชุมชน. *วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ*, 40(2), 138-145.
- สงศรี กิตติรักษัตระกูล. (2554). การพัฒนารูปแบบเครือข่ายจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของวิทยาลัยสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก. *วารสารกองการพยาบาล*, 38(1), 16-30.
- สมควร หาญพัฒนชัยกูร, มกราพันธ์ จุฑะรสก, และ ลิลลี่ ศิริพร. (2557). การพัฒนาชุมชนสุขภาวะโดยใช้นวัตกรรมระบบครอบครัวเสมือน(หนึ่งวิทยาลัย หนึ่งชุมชน). *วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข*, 24(1), 67-79.
- เสาวนีย์ ไกรอ่อน และ สารีณี วอนแก่น้อย. (2558). การพัฒนาระบบเครือข่ายเพื่อดูแลผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงจากโรงพยาบาลสู่ชุมชน. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครราชสีมา*, 21(1), 41-53.
- Nicholson, K., Randhawa, J., & Steele, M. (2015). Establishing the South Western Academic Health Network (SWAHN): A survey exploring the needs of academic and community networks in South Western Ontario. *Journal of Community Health*, 40(5), 927-939.
<https://doi.org/10.1007/s10900-015-0015-3>
- Polit, D. F., & Beck, C. T. (2017). *Nursing research: Generating and assessing evidence for nursing practice* (10thed). Wolters Kluwer.